



สายใยแห่งธรรม

๖. สายใยแห่งธรรม

๑๘. ธรรมสาส์นตามกาล

หน้า ๒๗๑

- เคล็ดลับ...ภูมิจิตภูมิธรรม
- สันทนาธรรม เป็นธรรม เพื่อธรรม
 - หลวงปู่ขาว อนาลโย
วัดถ้ำกลองเพล อ.เมือง
จ.หนองบัวลำภู
 - สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
(สนั่น จันทปัทมโศภิต ป.ธ.๙)
วัดนารายณ์สมณวิหาราม กทม.
 - หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ
วัดดอยแม่ปิง อ.พร้าว
จ.เชียงใหม่
 - หลวงปู่คำดี ปภาโส
วัดถ้ำนาปู่ อ.เมือง จ.เลย



- หลวงพ่อบัว สิริปุณฺโณ
วัดป่าหนองแซง อ.หนองบัวซอ
จ.อุดรธานี

๑๙. แสงธรรม สองทาง

หน้า ๒๘๕

- ท่านอาจารย์สิงห์ทอง ธีรมวโร
วัดป่าแก้วชุมพล อ.สว่างแดนดิน
จ.สกลนคร
- หลวงปู่หล้า เขมปัตโต
วัดภูจอกอ อ.หนองสูง จ.มุกดาหาร
- หลวงปู่ลี กุศลธโร
วัดภูผาแดง อ.หนองวัวซอ
จ.อุดรธานี
- หลวงปู่คำตัน ฐิตธัมโม
วัดป่าดานศรีสำราญ อ.พรเจริญ
จ.หนองคาย
- ท่านอาจารย์วันชัย วิจิตโต
วัดป่าสังฆาราม อ.หนองวัวซอ
จ.อุดรธานี



ธรรมสัจจา

ตามกาล

เคล็ดลับ...ภูมิจิตภูมิธรรม

เทศนาอบรมพระตอหนึ่งของ
หลวงตากกล่าวว่

“...ในหนังสือที่มีอยู่ในธรรมบทที่
กล่าวว่ กัลยาณชนไม่สามารถตอบ
ปัญหาของพระโสดาบันได้ พระโสดาบัน
ไม่สามารถตอบปัญหาของพระสกิทาคามี
ได้ พระสกิทาคามีไม่สามารถตอบปัญหา
ของพระอนาคามีได้ พระอนาคามีไม่
สามารถตอบปัญหาของพระอรหันต์ได้

แม้พระอรหันต์ก็ไม่สามารถตอบ
ปัญหาของพระโมคคัลลาน์พระสารีบุตรได้
ถึงพระสารีบุตรโมคคัลลาน์ก็ไม่สามารถ

ตอบปัญหาของพระพุทธเจ้าได้ คือความ
สามารถต่างกัน พอถึงชั้นอรหันต์ก็พอแล้ว
ส่วนที่ว่พระสารีบุตร โมคคัลลาน์
ไม่สามารถตอบปัญหาพระพุทธเจ้าได้นั้น
หมายถึง ความกว้างแคบลึกตื้นแห่งความ
รู้นั้นต่างกัน นอกจากความบริสุทธิ์ไปแล้ว
ยังมีความลึกตื้นต่างกัน กว้างแคบต่างกัน
ภูมิของพระพุทธเจ้าเป็น พุทธวิสัย ภูมิของ
พระสารีบุตรโมคคัลลาน์เป็น สาวกวิสัย
จึงต่างกัน

สามัญวิสัย กับ อริยวิสัย ก็ผิดกัน
แต่ละชั้นละภูมิมีเคล็ดลับประจำชั้นภูมิ
นั้นๆ ถ้ามเคล็ดลับก็ติด ดังพระเรียนจบ
พระไตรปิฎกครั้งพุทธกาล แต่ลืมเนื้อลืมหตัว

คุณเหยียดหยามพระปฏิบัติ หาวานิ่งหลับหูหลับตาไม่ทำประโยชน์อะไรให้แก่โลกเลย จะเอาปัญหาถามพระปฏิบัติท่าน

พระพุทธเจ้าทรงทราบจึงเสด็จมาท่ามกลางสงฆ์ที่กำลังสนทนาว่า พวกนี้กำลังจะทำลายลูกศิษย์เราตถาคตแล้วมันจะไปตกรรกันทั้งหมด ท่านไม่ได้กลัวพระปฏิบัติจะเสีย ท่านว่าพวกนี้จะตกรรกันทั้งหมด

พอเสด็จถึง พระองค์ทรงตั้งปัญหาขึ้นบิณฑามพวกโปลานเปล่าตอบไม่ได้ รับสั่งถามพระปฏิบัติบิณฑามได้ฟัง ยกปัญหาขึ้นบิณฑามพวกนั้น หนึ่งเหมือนคนตายแล้วตอบไม่ได้ วกกลับมาถามพระปฏิบัติ ตอบได้บิณฑามตลอด จากนั้นพระพุทธเจ้าก็แสดงธรรมชวนบิณฑามอย่างเต็มทีว่า

‘...พวกเธอนั้นนะ เหมือนกับลูกจ้างเลี้ยงโคให้เขา ได้ค่าจ้างเพียงรายวันๆ เท่านั้น ไม่เหมือนลูกของเรา หมายถึงพระปฏิบัติซึ่งเป็นเจ้าของโค โคก็เป็นสมบัติของตัวเอง น้ำนมโคก็ได้ดื่มเต็มเม็ดเต็มหน่วยตามความต้องการ

พูดเรื่องธรรมก็เป็นเจ้าของธรรม เป็นธรรมสมบัติเป็นมหาสมบัติ พวกเธอนี้เพียงแต่เรียนและจดจำมาเฉยๆ ธรรมสมบัติอันแท้จริงยังไม่เคยได้ดื่มบ้างเลย ส่วนลูกเราตถาคตทั้งได้ปฏิบัติทั้งได้ดื่มธรรมรสโดยสมบูรณ์ จึงไม่ควรประมาท...’

ปัญหาที่พระพุทธเจ้าทรงรับสั่งถามเป็นปัญหาทางด้านจิต พอมาถามพวกปฏิบัติตอบได้ฟังๆ เลย...”

สนทนาธรรม เป็นธรรม เพื่อธรรม

คำกล่าวตอนหนึ่งของท่านเกี่ยวกับการสนทนาธรรมภาคปฏิบัติของพระผู้มุ่งธรรมมุ่งธรรมควรมีแนวทางต่อไปนี้

“...การสนทนาธรรมะกันในทางภาคปฏิบัติ ผู้ที่ปฏิบัติอย่างนั้นๆ มีความรู้ความเห็นอย่างนั้นๆ ... ความรู้ความเห็นอันเป็นผลเกิดแปลกๆ ต่างๆ กันมา มันเป็นคนคิดเครื่องพญุงจิตใจซึ่งกันและกันอยู่มาก...”

ก็เพราะท่านมุ่งเพื่อยึดคติจากธรรมของกันและกันจริงๆ ไม่มีพิธีมิมานะเข้าแฝงเลย แม้ต่างคนต่างยังมีกิเลสด้วยกัน... ท่านสนทนาตามภูมิจิตภูมิธรรมที่ปรากฏขึ้นจากจิตตภาวนาซึ่งตนบำเพ็ญมา... และสงสัยก็ศึกษาไต่ถามกันเป็นระยะๆ ไป ท่านที่เข้าใจก็อธิบายให้ฟังตามลำดับแห่งความสงสัยจนอีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจ...

การสนทนาธรรมที่เกิดจากความรู้ภายใน แม้ผู้มาเล่าและเรียนถามปัญหาจะมีพรรษาอ่อนกว่ากันอยู่มาก แต่การเล่าและการไต่ถามนั้นแฝงอยู่ด้วยความอาจหาญมั่นใจในความรู้และปัญหาของตน ไม่พรั่นพริ้งหวั่นไหวหรือประหม่ากลัวท่านจะซักหรือทักท้วงแต่อย่างใด พูดไปและถามไปตามความรู้สึกของตน และยอมรับกันโดยทางเหตุผลของแต่ละฝ่าย

ถ้าตอนใดเหตุผลยังลงกันไม่ได้ ก็ชักข้อมกกันอยู่ในจุดนั้นจนเป็นที่เข้าใจ

แล้วค่อยผ่านไปโดยไม่มีฝ่ายใดสงวนศักดิ์ศรีดีชั่วของตนอันเป็นลักษณะโลกแฝงธรรมให้นอกเหนือจากความหวังเข้าใจต่อกัน...

ต่างมีความสนใจเชื้อเพื่อต่อธรรมของกันโดยสม่ำเสมอแต่ต้นจนอวสานแห่งปัญหาธรรม ไม่แสดงความอิดหนาท



ในพระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร (ถ่ายเมื่อ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๕)

ระอาใจ ไม่แสดงความถูกต้องเหยียดหยามด้วยภูมิจิตภูมิธรรมของกันและกัน ต่างสนทนากันด้วยความบริสุทธิ์ใจ หวังความรู้และความอนุเคราะห์จากกันจริงๆ..."

การสนทนาธรรมภาคปฏิบัติของหลวงตานั้น ท่านมีโอกาสพบปะพูดคุยกับครูบาอาจารย์องค์สำคัญๆ หลายองค์ในวาระต่างๆ กัน ครูบาอาจารย์บางท่านมีพรรษามากกว่า บางท่านก็น้อยกว่า บางท่านเป็นลูกศิษย์บางท่านเป็นถึงครูบาอาจารย์ของหลวงตาสมัยเรียนปริยัติ หรือแม้กระทั่งองค์สมเด็จพระสังฆราช สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว.ชื่น นพวงศ์) ที่หลวงตาให้ความเคารพนับถือเสมอมาแม้จนทุกวันนี้ ท่านก็ยังมีโอกาสเข้ากราบด้วย

การเข้ากราบสมเด็จพระสังฆราชในครั้งนั้น เป็นที่ฉงนสนเท่ห์แก่หมู่เพื่อน



ในพระอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร (ถ่ายเมื่อ ๓ มกราคม ๒๕๐๘)

ของท่านอยู่มาก เพราะโดยปกติจะไม่มีพระ
เถรองค์ใดเข้ากราบสมเด็จฯ แบบเดียวๆ
เช่นนี้นอกจากนี้แล้วการสนทนายังใช้เวลา
นานจนถึงกับทำให้บรรดาพระเถรต่างรู้สึก
ประหลาดใจอยู่มากทีเดียว

สำหรับการสนทนาธรรมกับครูบา
อาจารย์องค์อื่นๆ นั้น ขอยกมาแสดงเพียง
บางท่าน ดังนี้

หลวงปู่ขาว อนาลโย วัดถ้ำกลองเพล อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู

หลวงปู่ขาวเป็นลูกศิษย์องค์
สำคัญของท่านอาจารย์มั่นองค์หนึ่ง ใน
สมัยหนุ่มท่านมีนิสัยอาภัพทรหดอด
ทนและจริงจังในการบำเพ็ญเพียรมาก
ท่านเที่ยวธุดงค์ไปทั้งทางภาคอีสานและ
เหนือ กระทั่งได้กำลังครั้งสำคัญที่จังหวัด
เชียงใหม่ หลวงตาเป็นผู้เรียบเรียงประวัติ
ของหลวงปู่ขาวขึ้น เพราะมีโอกาสดำช้ก
ถามพูดคุยข้อธรรมที่ลึกซึ้งกับท่าน
คราวหนึ่งของการเทศน์อบรมพระภายใน
วัด ท่านพูดถึงการสนทนากันในครั้งนั้นว่า

“...หลวงปู่ขาวนี่ เคยพูดกันตั้งแต่นั้น
นี่ก็ไม่เคยพูดกันอีกนะ ตั้งแต่ไปอำเภอน
หนองบัวลำภู คุณกันสนุกสองต่อสอง... ๒
ทุ่มเริ่มจนกระทั่ง ๖ ทุ่ม... ท่านให้เราพูด เรา
ก็พูดให้ฟัง ท่านเป็นผู้ฟังนี่นะ เริ่มแต่ ก.ไก่
ก.กา เรื่อย ทุกกิตทุกก็เป็นยังงี้ๆ ว่าไปโดย



หลวงปู่ขาว อนาลโย

ลำดับๆ จนกระทั่งหมดความสามารถของ
เราแล้ว เราก็มอบถวายท่านเลย บอกว่า

‘ท่านอาจารย์อย่าผูกเป็นความ
เกรงใจกระผม ฉะนั้นขัดข้องตรงไหน มัน
ไม่ถูกตรงไหน ขอให้ท่านอาจารย์บอกกัน
อย่างตรงๆ เอา ฟาดให้เต็มที่เลย

ผมหมดความสามารถเท่านั้นแหละ
ถ้าติดก็ติดแบบว่าไม่สนใจจะแก้เลย
ขนาดนั้นแหละ หลงก็หลงขนาดนั้นแหละ’

แต่ท่านก็ไม่พูดมากนะ เราก็ไม่ลืม
นี่สรุปเอาเลยนะนี่นะ คุณกันมาตั้งแต่ ๒
ทุ่มจนกระทั่งถึง ๖ ทุ่ม เราเดินมาถึง ๕ ทุ่ม
เรื่องของเรา เรื่องของท่านมีเพียงชั่วโง่ง
เดียว ไม่ถึงชั่วโง่ง

พอพูดของเราเสร็จจลแล้ว มอบ

ลงแล้วไม่ให้ท่านผูกเป็นความเกรงอกเกรงใจไว้ว่าผมเป็นมหาเปรียญ หรือได้เคยปฏิบัติกับครูบาอาจารย์มาเป็นยังไงไม่เป็นปัญหาที่จะมาทักท้วงท่านอาจารย์ให้พูดด้วยความสะดวกไม่ได้ไม่ต้องเอาเป็นอุปสรรค ท่านอาจารย์พูดเลยว่า

‘ยอมรับทุกอย่างล่ะ สิ่งที่มีนัยสำคัญ วิสัยผม แล้วไปแล้ว’

‘ผมก็พูดกราบเรียนได้เพียงเท่านี้แค่นี้ล่ะ ถ้าหากว่าติดก็ติดแบบเจ้าของไม่มีความสนใจจะแก้ไม่รู้ขนาดนั้นล่ะไม่รู้จนกระทั่งมันไปถึงไหนนั่นแหละ ติดติดอยู่ตรงไหนนั่นแหละ ไม่รู้เลย ถ้าว่านอนตาย ก็นอนซะเลยเหตุเลยผลโน่นแหละ’

จากนั้นก็พูดมา ท่านพูดเอาเฉพาะเคล็ดนะ

‘เออ การปฏิบัติทางจิตนี้ มันก็มี ๒ เคล็ดที่สำคัญ กามราคะ ๑ อวิชชา ๑ ท่านมหาที่พูดมาหมดแล้ว ไม่มีที่ข้องใจสงสัย เป็นอันว่าถูกต้องเข้ากันได้ทุกอย่าง’

ท่านก็เลยรวบเอาเลย

‘ผมก็เป็นอย่างนั้นล่ะ ท่านมหาไม่มีอะไรเป็นข้อขัดแย้งกัน อธิบายวิธีพิจารณากว้างแค่นั้น มันเป็นแต่อธิบายของแต่ละคนๆ แต่ว่าสำคัญที่จิตที่รวมมันเหมือนกัน’

ท่านสรุปเอาอย่างงั้นเลย จากนั้นท่านก็เล่าให้ผม ถึงสถานที่ที่ท่านเป็น...

สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (สนั่น จันทปัทมโชโต ป.ธ.๙)

วัดนารายณ์นฤมิตราราม กทม.

สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ เป็นพระมหาเถระอีกรูปหนึ่งที่หลวงตานำมาเล่าเป็นตัวอย่างสอนแก่พระเถระว่า ครั้งหนึ่งท่านกับท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์^๑ มีธุระไปเยี่ยมท่านเจ้าคุณสมเด็จพระวัดนารายณ์

เมื่อไปถึงกุฏิของเจ้าคุณสมเด็จพระวัดนารายณ์ ท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ก็ผลักประตูห้องเข้าไปตามแบบคนที่สนิทสนมกันมานานพบว่าท่านเจ้าคุณสมเด็จพระวัดนารายณ์อยู่ เจ้าคุณสมเด็จพระวัดนารายณ์แสดงความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่เห็นว่าเจ้าคุณธรรมเจดีย์อุตสาหะเมตตามาเยี่ยมเยียน จากนั้นจึงได้สนทนากันอยู่พักใหญ่ ตอนหนึ่งของการสนทนา ท่านเจ้าคุณสมเด็จพระวัดนารายณ์พูดขึ้นว่า

“...ผมเองแม้อยู่กรุงเทพฯ ก็ไม่ได้ฉันอาหารดิบๆ ดิบๆ นะ ก็ฉันของแห้งๆ ไปอย่างนั้นแหละ ฉันของดีจริงๆ ภาวนาไม่ดี...”

เมื่อเจ้าคุณสมเด็จพระวัดนารายณ์กล่าวถึงจุดนี้ทำให้หลวงตารู้สึกถึงใจกับความเป็นนักภาวนาและนักต่อสู้สังเกตุใจของท่าน เพราะหลวงตาท่านทราบดีว่าผู้บำเพ็ญจิตตภาวนาจำต้องมีการระมัดระวังและคอยควบคุมสิ่งที่จะทำให้ขัดขวางต่อการภาวนาได้ ด้วยเหตุนี้เองทำให้หลวงตาคิดถึงความเคารพต่อท่านเจ้าคุณสมเด็จพระวัดนารายณ์ เสมอมา

๑ เจ้าคุณพระธรรมเจดีย์(จุม พันธุโล)

เป็นพระอุปัชฌาย์ของหลวงตา



หลวงตากับสมเด็จพระมหามุนีวงศ์

สำหรับท่านเจ้าคุณสมเด็จพระสังฆราชเองก็เช่นกัน สังเกตว่าท่านก็ได้ให้ความเมตตา และให้เกียรติต่อองค์หลวงตาอยู่ไม่น้อย ทุกๆ ปีหากมีการทำบุญเนื่องในวันคล้ายวันเกิดของเจ้าคุณสมเด็จพระสังฆราช ท่านเจ้าคุณสมเด็จพระสังฆราช จะต้องได้นิมนต์หลวงตาไปแสดงธรรมอยู่เสมอ

ทุกครั้งที่หลวงตามีโอกาสไปกราบเยี่ยมเยียน เจ้าคุณสมเด็จพระสังฆราช ท่านจะคึกคักขึ้นทันที ดังเหตุการณ์ซึ่งสมเด็จพระสังฆราช กำลังนอนป่วยอยู่ที่โรงพยาบาล ครั้นพอทราบ ว่าหลวงตามาเยี่ยม ท่านเจ้าคุณสมเด็จพระสังฆราช อุตส่าห์รีบลุกขึ้นรับทันที ดูที่ทำว่าตื่นเต้น ดีใจแบบรื่นเริงในธรรม พร้อมกับบอกว่า ยกย่องหลวงตาว่า

“...เศรษฐกิจธรรมมาแล้ว เศรษฐีธรรมมาแล้ว นับวันจะหายาก แต่เศรษฐกิจเงินนี้มีเกลื่อน...”

หลังจากวันนั้นไม่นาน ท่านก็หาย

อาพาธอย่างรวดเร็วจนเป็นที่ประหลาดใจแก่แพทย์ผู้ให้การรักษา ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่าความปิติรื่นเริงในธรรม จัดว่าเป็นธรรมโอสถรักษาโรคชั้นเลิศ

ความเคารพบูชาในธรรมและความสนใจใคร่ต่อการปฏิบัติกรรมฐานของท่านเจ้าคุณสมเด็จพระสังฆราช ดังกล่าวนี้อาจทำให้หลวงตาต้องได้กล่าวยกย่องให้พระเถระพึงเสมอๆ ว่า

“...เจ้าประคุณสมเด็จพระมหามุนีวงศ์ นอกจากท่านจะเป็นนักปริยัติแล้ว ท่านยังเป็นนักปฏิบัติ นักภาวนา เวลาพบปะสนทนากับเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช ท่านจะสนทนาแต่เรื่องการปฏิบัติธรรมเกี่ยวกับสมาธิภาวนาด้วยทุกครั้ง

ท่านจะไม่พูดถึงเรื่องโลกๆ ภายนอกอันเป็นสิ่งสกปรกโสภณเลย พระเถระเราควรที่จะประพฤติ ปฏิบัติ รักษาตามแบบอย่างที่ท่านเคยปฏิบัติเอาไว้



หลวงตา กับ หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ

โดยเฉพาะเจ้าอาวาสนี้สำคัญมากนะ
เพราะเป็นผู้นำคน ปกครองคน...”

หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ
วัดดอยแม่ปิ้ง อ.พร้าว จ.เชียงใหม่

คราวหนึ่งท่านมีโอกาสเดินทางไป
จังหวัดเชียงใหม่ จึงได้เข้ากราบหลวงปู่
แหวน ซึ่งท่านก็เป็นศิษย์รุ่นใหญ่องค์หนึ่ง
ของท่านอาจารย์มั่นเช่นกัน จากการ
สนทนาในครั้งนั้นทำให้ท่านกล่าวถึงหลวง
ปู่แหวนด้วยความเคารพบูชาว่า

“...ท่านอาจารย์แหวนองค์หนึ่ง
สามารถแก้ได้ตลอดทั่วถึงทางด้านจิตใจ
เดี๋ยวนี้ท่านก็ไม่เอาเรื่องกับใครแล้ว
ประการหนึ่งก็ไม่มีใครไปเล่าให้ท่านฟัง
ท่านชี้แจงอยู่กับเรื่องชี้หมู่ราชี้หมาแห่ง
ท่านก็อยู่สบายๆ

ลองมีผู้มีภูมิจิตภูมิธรรม มีความรู้

ความเห็นต่างๆ ทางด้านปฏิบัติไปเล่าให้
ท่านฟังดูซิ ไม่ต้องสงสัยว่าเสียงท่านจะไม่
ขึ้นปึงปึงๆ เพราะท่านอยู่กับธรรมเท่านั้น
ถึงไม่ติดธรรม ท่านก็อยู่กับธรรม เป็นเครื่อง
รื่นเริงระหว่างชั้นรักับจิตที่ครองตัวอยู่...”

การเข้ากราบหลวงปู่แหวนคราว
นั้น ท่านมีโอกาสฟังธรรมะป่าแบบเผ็ด
ร้อนเข้มข้นถึง ๒ วาระ วาระแรกนาน ๑๐
นาทีก่อนวาระที่ ๒ นี้หลวงปู่แหวนท่าน
ดูคึกคักตั้งตงยิ่งกว่าครั้งแรกเสียอีก ท่าน
แสดงธรรมด้วยน้ำเสียงอันดัง เนื้อตัวผิว
พรรณมีสีแดงสดใสเปล่งปลั่ง ลักษณะ
ของท่านในวันนั้นรู้สึกว่าคุณรื่นเริงมากเป็น
พิเศษ ครั้งหลังนี้ท่านพูดธรรมะนานถึง
๔๕ นาทีเลยทีเดียว เมื่อหลวงปู่แหวน
กล่าวธรรมะจบลงแล้ว ท่านก็พูดกับหลวงตา
ว่า

“เฮ้อ...ท่านมหาค่านนะ ถ้าผิดตรง
ไหน ค่านนะ”

ด้วยความเคารพบูชาในธรรมะป่า
ของท่าน ซึ่งจะหาโอกาสฟังเช่นนี้ได้ยากยิ่ง
ท่านจึงกล่าวขึ้นด้วยความซาบซึ้งในธรรม
ว่า

“...กระผมไม่ค่าน กระผมหาฟัง
อย่างนี้แหละ...”

หลวงปู่คำดี ปภาโส วัดถ้ำผาปู่ อ.เมือง จ.เลย

หลวงปู่คำดีเป็นลูกศิษย์ท่าน
อาจารย์มั่นอีกองค์หนึ่งที่นำเคารพบูชา
กราบไหว้อย่างสูงสุด ในสมัยบำเพ็ญเพียร
ท่านก็เป็นพระที่มีความกล้าหาญในการ
ต่อสู้กับกิเลส สมัยต่อมาเมื่อท่านเป็นครู
บาอาจารย์แล้ว ท่านก็เป็นพระที่มีเมตตา
สูง ไม่ถือเนื้อถือตัว ด้วยท่านเคารพบูชาใน
อรรถธรรมสูงส่งยิ่งกว่าสิ่งใด

ท่านมีอายุพรรษามากกว่าหลวงตา
หลายปี พระเณรลูกศิษย์ลูกหาของท่านมัก
จะได้ยินท่านพูดปรารภถึงหลวงตาอยู่
เสมอๆ กระทั่งแม้ว่าบางคราวหลวงปู่คำดี
จะพูดชื่นชมพระเณรในวัดของท่านเอง
บ้าง ท่านก็ยังมักชอบที่จะยกเอาหลวงตา
ขึ้นชูพระเณรเสมอๆ เช่นพูดว่า

“พระวัดนี้นะ ถ้ากับท่านมหาบัว
พวกนี้แตกกระเจิงหมดเลยนะ อยู่กับท่าน
ไม่ได้นะ” หรือ

“ลองไปอยู่กับท่านมหาชี พระเณร
พวกนี้หะ” เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้เองลูกหลานพระเณรที่

วัดถ้ำผาปู่ จึงมีความรู้สึกเคารพสนิทสนม
และผูกพันกับหลวงตาเสมือนหนึ่งครอบ
ครัวเดียวกันโดยปริยาย และแม้สำหรับ
หลวงตาเอง ท่านก็ให้ความเมตตาต่อลูก
หลานพระเณรที่วัดถ้ำผาปู่นี้ด้วยเช่นกัน
เมื่อโอกาสอำนวยคราวใด ท่านไม่เคยลืม
ที่จะแวะไปเยี่ยมเยียน พร้อมขนเครื่อง
จตุปัจจัยไทยทานข้าวสารอาหารต่างๆ
ไปให้ และเทศนาสั่งสอนพระเณรเพื่อเป็น
กำลังใจในการประพฤติปฏิบัติธรรมอยู่
เสมอๆ เป็นระยะๆ ไป

ที่น่าแปลกใจคือ หลวงปู่คำดีท่าน
จะกล่าวถึงหลวงตาไม่เพียงเฉพาะกับพระ
เณรเท่านั้น ศิษย์ฆราวาสผู้หลักผู้ใหญ่
กระทั่งอย่าง ฯพณฯ ดร.เชาวน์ ณ ศีลวันต์
องคมนตรี หลวงปู่ก็ยังเคยปรารภฝาก
ความระลึกถึงกับท่าน ดร.เชาวน์ไปถึง
หลวงตาด้วยว่า

“ฝากความระลึกถึง...ไปถึงท่าน
มหาบัวด้วยนะ...” พร้อมกับยังกล่าวเชิง
ยกย่องในคุณธรรมของหลวงตาฝากไปกับ
ท่าน ดร.เชาวน์ในวาระเดียวกันนี้อีกด้วย

ทราบกันว่าหลวงปู่คำดีและหลวงตา
ท่านเคยมีโอกาสได้สนทนาพูดคุยธรรมะ
กัน ท่านทั้งสองจึงมีความสนิทสนมคุ้นเคย
กันมาก มีอยู่ครั้งหนึ่งที่ท่านได้พบปะพูด
คุยกันท่ามกลางความแปลกใจแก่พระเณร
ในวัดถ้ำผาปู่อยู่มาก ก็ด้วยเหตุที่หลวงปู่
คำดีท่านสั่งพระไว้อย่างขมขื่นว่า

“ถ้าวันนี้มีครูบาอาจารย์องค์ใด
เข้ามาให้รีบบอกเราทันทีนะ”



หลวงปู่คำดี ปภาโส

พระที่รับคำสั่งนี้มา จึงจืดจ๋อคอยเฝ้าสังเกตอยู่ตลอด เพื่อดูว่าวันนี้จะมีใครมาหรือไม่ พอตกตอนบ่ายปรากฏว่ามีรถเข้ามาที่วัดจริงๆ และก็พบว่า เป็นหลวงตามหาบัวนั่นเอง พระที่คอยดูอยู่ตลอดวันจึงรีบไปกราบเรียนหลวงปู่คำดีทันที และพอหลวงปู่คำดีทราบ ว่าหลวงตามาท่านก็รีบออกจากที่พักและเรียกหลวงตามหาบัวที่เซนกัน แล้วยังพูดด้วยว่า

“โฮ้ มาเร็วดีนะ” เหตุการณ์คราวนั้นเป็นที่แปลกใจแก่พระเณรอยู่มาก เหมือนหลวงปู่จะทราบล่วงหน้าไปแล้ว

ภายหลังต่อมา จึงทราบเหตุผลว่า ในครั้งนั้นท่านตั้งใจเดินทางเพื่อไปพักค้างคืนโดยเฉพาะ ไม่ใช่เพียงแค่การไปเยี่ยมเยียนแล้วก็กลับธรรมดาๆ ครั้งนั้นพระเณรได้บอกเล่าต่อๆ กันว่า ครูปา

อาจารย์ทั้งสองท่านได้พูดคุยสนทนาธรรมกันอยู่ตลอด มีการเขียนข้อความใส่กระดาษเพื่อซักถามสนทนากันและกันด้วย ทั้งนี้คงเป็นเพราะหลวงปู่คำดีท่านหุไม่ค้อยได้ยืน

มีเทศนาอบรมพระของหลวงตา อยู่บางตอนที่ท่านกล่าวพูดคุยยกย่องถึงคุณธรรมและความกล้าหาญของหลวงปู่คำดีในสมัยปฏิบัติ คราวหนึ่งของการแสดงธรรมท่านพูดถึงเหตุการณ์ในระยะก่อนๆ นั้น ได้เคยพบกับหลวงปู่คำดีอยู่เรื่อยๆ ในที่ต่างๆ ที่นั่นบ้างที่นี่บ้าง จากนั้นหลวงตาก็เล่ามาถึงเรื่องที่หลวงปู่คำดีเคยกล่าวชมเชยท่านในการแสดงธรรมเรื่องการแจ่มแจ้ง ๕ ดังนี้

“...การพบกับท่าน (หลวงปู่คำดี) เคยพบกันอยู่เรื่อยๆ ท่านมาอยู่วัดหนองแสงนี้ก็เคยพบกันอยู่เรื่อย ท่านเคยพูดถึงเรื่องว่าการแจ่มแจ้ง ๕ นี้ไม่มีใครแจ่มได้ละเอียดลออมากยิ่งขึ้นกว่าท่านมหา ท่านอ่านหนังสือ **แว่นดวงใจ** จบหมดเลย...”

ตอนท้ายของเทศนาถันที่หลวงตาพูดถึงการที่ท่านไปวัดถ้ำผาปู่ในครั้งนั้น เป็นเหตุการณ์บังเอิญพอดีกับที่หลวงปู่คำดีได้จุดธูปนิมนต์ขอให้ท่านเดินทางมาที่วัดถ้ำผาปู่ หลวงตากล่าวในตอนท้ายของเทศนาอบรมพระว่า

“...มันแปลกอยู่นะ คือท่าน (หลวงปู่คำดี) เดินทางมาอยู่พอดี ๔ ท่าน ลงมาเดินทางมา ปัญหามันขวางใจท่าน

๑ “แว่นดวงใจ” เป็นหนังสือธรรมเทศนา บรรยายโดยหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน

ทำยังงี้ก็แก้ไม่ตกๆ มองหาใครไม่เห็น...
จึงออกจากทางจงกรมไปจากนั้นก็ไปจุด
ธูปเทียนเลย หลังจุดธูปจุดเทียนไหว้พระ
เสร็จแล้ว... ก็กล่าววา

‘ขอนิมนต์ท่านมหามา’...

เรื่องนี้ภายหลังทราบจากคนรถที่
คอยอุปัฏฐากรับใช้หลวงตาว่า เหตุการณ์
ครั้งนั้น แก่ได้รับคำสั่งด่วนจากหลวงตาให้
รีบเข้าไปที่วัดป่าบ้านตาดในเวลา ๕ โมง
เช้าวันนี้ เมื่อขับรถไปถึงวัดแล้ว หลวงตา
ก็ให้รีบพาไปวัดถ้ำผาปู่ จังหวัดเลย โดย
เร็ว ตอนเที่ยงวันพอดีจึงได้ออกเดินทาง
หลวงตาเล่าถึงเหตุการณ์ที่ได้
สนทนากันในวันนั้นด้วยวา

“...คือเราไปถึงวัดถ้ำผาปู่ พอ
ทราบที่ท่าน(หลวงปู่คำดี)พักแล้ว บอก
พระวา

‘อย่าไปกวนท่านนะ วันนี้ผมจะพัก
ไม่กลับ ผมจะค้างกับท่าน

อย่าไปกวนท่านนะ ผมจะไปหาที่
พักก่อน พอได้เวลาแล้วจะมาหาท่าน
เวลานี้ท่านยังพักอยู่’

เขาปิดประตูเงียบ พอเรามานี้
พระองค์นั้นแอบไปทางด้านหลัง ไปบอก
หลวงปู่คำดี พอทราบท่านจึงรีบออกมา
โดยเปิดประตูเหล็กเลื่อน เรียก

‘ท่านมหา ท่านมหาอยู่ที่นี่หรือ?’

โบกมือเรียก เราเลยดูพระว่า ‘ไป
รบกวนครูบาอาจารย์ทำไม? ท่านองค์นี้
นี่ก็จะคุยอยู่แล้วนี่นะ’ พอไปถึงแล้ว ท่าน
พูดว่า

‘โฮ้ มาเร็วดีนะ’

‘เร็วอะไร? แล้วท่านอาจารย์จะมี
เรื่องคุยอะไรกัน?’

เวลาจะคุยกัน ต้องได้ปิดประตู
เลยนะ ตั้งแต่ยังไม่ถึง ๖ โมงถึง ๒ ทุ่ม ให้
ท่านเล่าวิถีจิตของท่านเป็นยังไงสองต่อ
สอง จนกระทั่ง ๒ ทุ่ม เมื่อถึงจุดสำคัญ...
เหมือนกับหอกกับหลาวที่มันจะเหมือนกับ
ว่า... ถอดหลาวออก ที่นี้ก็พุ่งเลย รู้ช่อง

‘เอออๆ ...’

มันสะดุดใจท่านมาก ‘เออ เออละ
ที่นี้ รู้ช่องแล้ว’ จากนั้นท่านจึงเล่าให้ฟังว่า
ท่านจุดธูปมานิมนต์เรา เราเลยตอบท่านว่า
‘ผมก็มาสะปะสะปะมาประสาบ้า
ของผมละ’

‘เออละ ประสาอะไรช่างเออะนะ
สดๆ ร้อนๆ นี่เออละ’

คือพอเวลาเที่ยงเราก็ออกจากวัด
ป่าบ้านตาดไปเลย มันก็เหมือนกับว่า
สดๆ ร้อนๆ นั่นละ มันบันดลบันดาลอะไร
เราก็ไม่เคยไปเลย บอกสั่งรถให้เขามา
โดยด่วน แปลก ...”

ครั้งนั้น เวลาที่ท่านจะสนทนาธรรม
กัน เนื่องจากหลวงปู่คำดีท่านหุ้ไม่ค่อยได้
ยิน การพูดคุยกันจึงอาจต้องใช้เสียงที่ดัง
เกินไป ทำให้ไม่สะดวกนัก อีกทั้งในขณะนั้น
ก็มีแขกคนไปมาอยู่เรื่อยๆ ท่านจึงแก้
ปัญหาด้วยการเขียนจดหมายสื่อความกัน

การสนทนาธรรมครั้งอัศจรรย์ของ
ครูบาอาจารย์องค์สำคัญคราวนี้ จึงเป็น
หัวข้อปัญหาให้พระเถระได้สนทนาเล่าต่อ

กันอย่างไม่รู้จบ และเป็นกำลังใจในการ
ประพฤติปฏิบัติธรรมแก่พระกรรมฐาน
ลูกหลาน

หลวงพ่อบัว สิริปณฺโณ

วัดป่าหนองแขง อ.หนองวัวซอ

จ.อุดรธานี



หลวงพ่อบัว สิริปณฺโณ

หลวงพ่อบัวเป็นลูกศิษย์ท่าน
อาจารย์มั่นองค์หนึ่ง มีอายุพรรษาสั้น
กว่าหลวงตา สถานที่ของการสนทนา
ธรรมในครั้งนี้คือบ้านชุมพล ในปีนั้นหลวง
ปู่ขาว อนาลโย ได้พักจำพรรษาอยู่บ้านนี้
ด้วย การแก้ปัญหาธรรมในครั้งนี้ ทำให้
หลวงพ่อบัวเคารพนับถือและตั้งใจในคำ
แนะนำของหลวงตาเป็นอย่างสูง

เหตุที่ท่านทั้งสองจะได้พบกันนั้น
มีเหตุมาจากฆราวาสท่านหนึ่ง มานิมนต์
หลวงตาไปบ้านชุมพล(อ.สว่างแดนดิน
จ.สกลนคร) หลวงตาท่านถามทันทีว่า

“ไปนิมนต์หลวงพ่อบัวหรือเปล่าล่ะ?”

แกตอบว่า “นิมนต์ครับกระผม”

หลวงตาท่านว่า “ถ้าหลวงพ่อบัว
ไป เราจะไป เรายังมีอะไรๆ ยิบๆ ยิบๆ
อยู่กับหลวงพ่อบัว พูดอะไรมันมีอะไรอยู่
ของๆ ใจ เอานิมนต์ให้ได้นะ บอกด้วยว่า
เราก็จะไปนะ”

จากนั้นฆราวาสคนเดิมนี่ ก็ไป
นิมนต์หลวงพ่อบัวถึงที่วัดของท่านเหมือน
กัน หลวงพ่อบัวก็ถามเหมือนกันว่า “ได้
นิมนต์อาจารย์มหาหรือเปล่า?”

แกตอบว่า “ผมนิมนต์ท่านมานี้
แล้ว ท่านก็ถามถึงเหมือนกันว่า หลวงพ่อบัว
จะไปหรือเปล่า?”

หลวงพ่อบัวกล่าวขึ้นทันทีว่า

“โอ๊ย ถ้าท่านอาจารย์มหาไป
เราไป ไป ไป ไป” ว่าแล้วท่านก็ไป

หลวงพ่อบัวท่านเป็นคนสั่งจัดกุฏิ
เองเลยทีเดียว โดยท่านพักอยู่หลังหนึ่ง
และให้หลวงตาพักอีกหลังหนึ่งซึ่งอยู่ติด
กับรั้วและอยู่ใกล้ๆ กัน เพราะศาลาอยู่ลึกๆ
ตรงกลางวัด กุฏิในวัดที่ติดเขตรั้วก็มีเพียง
กุฏิ ๒ หลังนี้เท่านั้น

เมื่อครูบาอาจารย์ทั้งสองท่าน
เสร็จธุระส่วนตัวแล้ว หลวงตาจึงเริ่มซักไซ้
ไล่เลียงหาเหตุผลเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดข้อง
ภายในของหลวงพ่อบัวดังนี้

หลวงตาเริ่มพูดก่อนว่า “ผมมามุ่ง
หลวงพ่อนะนี้ ผมไม่ได้มางานใดๆ นะ”

หลวงพ่อบัวตอบว่า “ผมก็มามุ่งครูจารย์เหมือนกันแล้ว” หลวงตาว่า “เอาเล่าเป็นยังไง? เอาเล่ามาตั้งแต่เริ่มปฏิบัติที่แรก จนกระทั่งปัจจุบัน อยู่ปีดับัง เล่ามาโดยลำดับ เอา ผมจะฟังให้ตลอดวันนี้ ผมไม่ได้สนิทใจนักกับหลวงพ่อนะ ผมพูดตรงๆ นะ”

จากนั้นหลวงพ่อบัวท่านก็เล่ามาโดยลำดับๆ จนถึงจุดปัจจุบัน พอถึงจุดนี้หลวงตาบอกทันทีว่า

“เอาเล่าไปซี” ตอบว่า “พอ” หลวงตาบอกอีก “เล่าไปซี” ตอบว่า “หมดเท่านี้” หลวงตาเลยถามว่า “แล้วความเข้าใจว่ายังไง?” ตอบ “หมดเท่านี้”

ท่านถามอีกว่า “แล้วความเข้าใจว่ายังไงละ? เอา ว่าซี”

“เข้าใจว่าสิ้นแล้ว” ท่านถามต่อว่า

“แล้วเป็นอย่างนี้มานานเท่าไรแล้ว?”

“เป็นมาได้ ๑๐ กว่าปีแล้ว”

จากนั้น หลวงตาท่านก็เริ่มอธิบายในจุดที่ละเอียดให้ฟัง

“เอา ที่นี้ให้พิจารณาอย่างนั้นๆ นั้นนะ เอาเลย ต่อจากนั้นให้เลย จับให้ดีนะ... อธิบายให้ฟัง เต็มที่ แล้ววันนี้ไม่ต้องไปสวดมนต์ ไม่ต้องไปในงานนั้น ให้ภาวนา เอาให้มันได้วันนี้ รู้วันนี้ละ มันเข้าวงแคบแล้วนี่นา”

พอพูดกันจบเรียบร้อยแล้วท่านกล่าวต่อว่า “ไป ลงไป เริ่มภาวนาตั้งแต่วัดนี้ไปนะ ทำยังงั้นละ”

การอธิบายกันในคราวนั้นใช้เวลา นานพอสมควร เมื่อจบการอธิบายจากนั้นหลวงพ่อบัวท่านก็กลับกุฎิไปภาวนา ส่วนหลวงตาไปสวดมนต์ที่ศาลา เมื่อถึงตอนเช้า ขณะที่หลวงตากำลังนั่งภาวนาอยู่ ยังไม่ทันออกจากที่ภาวนาเลย ก็มีเสียงกุกกักๆ ดังขึ้นในเวลาใกล้สว่างของวันใหม่ หลวงตาถามขึ้นทันทีว่า

“ใครนี่?” ตอบ “ผมครับ” ถาม “หลวงพ่อบัวหรือ?” ตอบ “ใช่ครับ” หลวงตาบอก “เออ ขึ้นมาๆ”

จากนั้นหลวงพ่อบัวท่านก็เล่าถึงการภาวนาในคืนนั้นให้ฟังว่า

“จับอุบายท่านอาจารย์ เข้าปุ๊บเลย... เพราะแต่ก่อนมันไม่รู้เนี่ย ได้แต่เฝ้ากันอยู่นั้นเสีย แสดงว่าสำเร็จเสร็จสิ้นก็อยู่จั้นเสีย พอมาถึงที่นั่นแล้วก็เอาอุบายท่านอาจารย์เข้าใส่ ปุ๊บๆ โห ไม่นานเลย ปราบกฏเหมือนกับ...คานกุกุขาตยุบลงทันที เหมือนกับว่ากันกระแทกดิน แต่ไม่เจ็บ เหมือนกับคานกุกุขาตลง ตุมลงพื้นเลย

ฮึบ ที่เดียวเลย แต่จิตมันก็ไม่กังวลนะ เพราะมันไม่รู้สักเจ็บปวดอะไรในขณะนั้น พอพิบลงไปนั้น ที่เดียวเท่านั้น นิ่ง...พอมันหายจากขณะนั้นแล้ว จิตก็รู้ตัว ออกมาข้างนอก มากี่มารู้ว่า

“ฮือ ว่าคานกุกุ ถ้าขาดแล้วมันก็ลังกันทั้งพื้นนี้ ลงไปถึงดินนั้น ทำไมมันถึงดีที่อยู่นี้” มันก็รู้กันทันทีนะว่า

‘โห นี่มันคานอวิชชาขาด’

โอ้โห เวลานั้นมัน มันพูดไม่ถูก

เลย...พอขณะนั้น ทำงานกันไปเสร็จสิ้นไป
แล้ว ที่นั่นมันเหมือนกับว่า เป็นคนละโลกเลย
เชียวนะ ผมเลยไม่นอนทั้งคืน เมื่อคืนนี้...”

หลวงพ่อบัวกล่าวกับหลวงตา
อย่างซาบซึ้งจับจิตจับใจว่า

“...ผมกราบท่านอาจารย์ทั้งคืน
เลย มันไม่ทราบเป็นยังไง มันกราบพระ
พุทธเจ้า กราบพระธรรม กราบพระสงฆ์
กราบท่านอาจารย์ตลอดคืนเลย ผมไม่
นอนจนกระทั่งเดี๋ยวนี้ละ โห้ มันอะไร
เหมือนกับ ถ้าพูดภาษาพระพุทธรูปว่า
เสวยวิมุตติสุข มันอะไรพูดไม่ถูก

อัศจรรย์ครูบาอาจารย์ พระธรรม
เห็นคุณของท่านอาจารย์ สู้ เห็นจริงๆ
เด่นจริงๆ ถ้าไม่ใช่ท่านเราจมไปแล้ว ไม่ไป
ถึงไหนแล้ว เดชะจริงๆ กราบ...กราบอยู่
อย่างนั้น...”

ตอนหลังหลวงตาท่านเคยปรารภ
ถึงเรื่องนี้ว่า นับแต่นั้นมาก็ไม่ได้พูดคุย
อะไรกับหลวงพ่อบัว วัดหนองแขงกันอีก
เลย จนกระทั่งหลวงพ่อบัวท่านมรณภาพ
ไป ท่านเคยบอกเหตุผลเหมือนกันว่าถึง
จุดนี้แล้วไม่จำเป็นต้องมีอะไรเพิ่มเติมให้
เป็นประโยชน์อีกแล้ว เพราะมันพออยู่ใน
ตัวแล้ว หมดปัญหาแล้ว ไม่จำเป็นต้อง
เอาอะไรมาพูดอีกแล้ว



